

approbat, sed etiam permittit ut suum statim sortiantur effectum. Dicuntur autem non gratiosæ, non quia vendantur, absit; sed quia non sine onere aliquo, vel in commutationem, vel in pœnam, vel in subsidium sustentationis conceduntur. Aliæ vero, quæ sine ullo tali onere conceduntur (quæ sunt etiam quamplurimæ), dicuntur gratiosæ. Et fortasse, quando in aliquibus aliis locis citatis disponit Concilium, ut aliquæ dispensationes gratis concedantur, de hoc modo gratioso loquitur, qui non tantum proprium pretium, sed etiam hoc genus oneris excludat: nam prohibitio pretii tam universalis est, tamque divina, ut ejus particularis admonitio non videretur necessaria.

14. *Non possunt Episcopi aliquid exigere, etiam prædictis titulis.* — Quapropter verissimam existimo illorum auctoritatem, qui docent non posse Episcopos, etiam prædictis titulis aliquid exigere in dispensando in his casibus qui ad ipsos pertinent: quod tenet Navar., cons. 18, de Pœnit. et remis.; Tab., ver. *Simoniam*, num. 49; Ugolin., Tab. 1, cap. 52, n. 5 in fin. Probant autem, quia id est prohibitum jure communi, quatenus spiritualia pure, et sine pacto et modo, dari præcipiuntur, cap. ult. de Pact., cum similibus, et quia non potest cum onere dari quod ex jure communi gratis dandum est, cui juri communi ecclesiastico omnes Episcopi subjiciuntur, Pontifice solo excepto. Quæ principia et jura late Navarrus urget. Ponderari vero potest decretum Concilii Tridentini, sess. 25, cap. 18, de Reform., ubi generaliter agens de dispensationibus ecclesiasticis, inter alia disponit, *ut gratis*, ad quoscumque dispensatio pertinebit, præstetur, aliterque facta dispensatio subreptitia censeatur. Nam, ut dicebam, illud *gratis* non videtur tantum excludere pretium, sed etiam onus et gravamen pecuniæ, quocumque titulo fiat. Hoc autem maxime verum habet, quando tale onus imponitur, ut cedat in utilitatem dispensantis titulo sustentationis, nam hoc præcipue videtur voluisse prohibere Concilium. Et est valde necessarium, ne illo titulo detur occasio multiplicandi injustas dispensationes, quod maxime videtur voluisse vitare Concilium, ut ex principio illius cap. constat. Item hoc præcipue habet locum, quando Episcopi habent aliunde sufficientes redditus ad suum statum et ejus onera sustentanda, ut sunt maxime in Hispania, et regulariter in aliis Ecclesiæ provinciis.

15. *Hæc onera non facile debent imponi pro stipendiis officialium.* — Et ob easdem causas non facile permitti debet, ut pro salariis aut stipendiis officialium talia onera imponantur. Quia Episcopi tenentur suos habere officiales, et illis ex suis redditibus convenientia stipendia tribuere, ut sentit Sot., dicta quæst. 6, art. 1. Nam, cum hi prælati, ratione muneris, teneantur ad hos actus præstandos, tenentur etiam ad omnia quæ moraliter ad illos necessaria sunt, unde propter illa omnia redditus convenientes recipiunt. Unde si aliquod lucrum ex dispensationibus illis tribuant officialibus, ipsi virtute accipiunt in suum commodum, et incommoda, quæ Concilium vitare voluit, non evitant. In hoc tamen existimo multum posse valere consuetudinem, præsertim cum in hoc speciali casu nihil sit in jure statutum, ut dixi. Adde præterea quod, licet hæc vera sint, non est prohibitum Episcopis, quin per modum commutationis possint dispensando, onus alicujus elemosynæ imponere, maxime quando dispensant in votis, et in observatione festi, et similibus, quia non tenentur puram dispensationem dare, sed possunt commutationem miscere; et eadem ratione, si dispensatio supponat culpam, possunt illam punire præcipiendo elemosynam; ut tamen ab omni simoniæ labe, et illius specie absterneant, non sibi, sed piis operibus talem pecuniam applicare debent; et optime facient, si eorum liberam dispositionem eisdem, cum quibus dispensant, vel, si necesse sit, aliis fidelibus ministris committant.

16. *Actus jurisdictionis ecclesiasticæ, etiam contentiosæ, sunt materia simoniæ.* — Dico tertio: actus jurisdictionis ecclesiasticæ, etiam contentiosæ et involuntariæ, materia sunt simoniæ, ad quam vitandam gratis exerceri debent. Ita docent omnes auctores allegati in præcedenti assertionem; numerantque primo actus visitandi, juxta cap. 1 et 2 de Cens., in 6, et Concil. Trid., sess. 24, cap. 3 de Reform. Quibus locis victualia, seu consueta procuraciones ad sustentationem permittuntur, de quibus etiam statutum est in cap. *Cum venerabilis*, et c. *Procuraciones*, de Censib. Secundo, numerantur actus ecclesiastici iudicii usque ad sententiæ prolationem. Ita sumitur ex D. Thoma in locis citatis, cum Theologis in eisdem locis, præsertim Richard., 4, dist. 25, art. 2, quæst. 3, ad 5; Anton., dicto § 17; Sylvest., quæst. 10; Angel., *Simoniam*, 3, numer. 28; Tabien., num. 47; Navar., in Comment. de Dat. et accept., seu in Extravag. Ab

ipso, not. 9, num. 19; Glossis et doctoribus, in cap. *Vendentes*, 1, quæst. 3. Idem Hostiens. et Abbas, in cap. *Tua nos*, de Simon., ubi etiam Felinus, num. 4, referens etiam Abbat., in cap. *Cum ab omni*, de Vit. et honest. Clericorum; Redoanus, 2 part., cap. 30, num. 13 et sequentibus. Et sumitur ex dicto cap. *Cum ab omni*, ut ibi late per Panorm., et ex d. cap. *Vendentes*, ibid.: *Vendentes in templo sunt, qui hoc, quod quibusdam jure competit, ad præmium largiuntur*; et ex cap. *Nemo Presbyterorum*, de Simon., ubi dicitur simoniam esse aliquem reconciliare, vel testimonium reconciliationis ei dare, non gratis; et ex cap. *Ad aures*, eodem, ubi est sermo de absolutione a censura, quæ pars est iudicii. Denique ex generali prohibitione, cap. *Ad audientiam*, nam iudicia ecclesiastica facere, inter ecclesiastica ministeria computatur; non ergo licet illa vendere; licebit tamen stipendium sustentationis accipere, quo titulo honestari solent aliquæ contributiones, quæ dari solent ecclesiasticis iudicibus, et sportulæ vocantur, de quibus videri potest Panormit., in d. cap. *Cum ab omni*, numer. 9 et 10. Addunt vero prædicti Doctores fere omnes, non tantum iudicem, sed etiam testem, simoniam committere vendendo testimonium suum in spirituali iudicio. Sed hoc examinabimus infra, tractando de his qui simoniam committunt. Tertius actus est, censura ligare vel absolvere, quanquam hæc etiam sub iudiciis comprehendantur. Et de absolutione jam supra dictum est capit. præced.; de censura vero id colligitur ex capit. 2 de Simon. Et ibi a Doctoribus notatur, in universum ligare aliquem per potestatem ecclesiasticam, vel punire, si pretio fiat, simoniam committi. Ad quod etiam facit d. cap. *Nemo Presbyterorum*. Ratio denique universalis est, quia in his omnibus actibus exercetur supernaturalis potestas a Deo gratis data ad gubernandam Ecclesiam suam, ac proinde gratis exerceri debet ex vi suæ institutionis et naturæ; ergo, si pretio vendatur, simonia committitur; ergo in omnibus his actibus invenitur simoniæ materia. Unde non videtur hæc simonia tantum esse quia prohibita (licet revera per Ecclesiam prohibita sit), sed etiam natura sua, et ex vi talis materiæ.

17. *An prædicta sint etiam intelligenda de actu procedente a potestate ecclesiastica, qui tamen versatur circa materiam politicam.* — Sed circa hanc et præcedentem assertionem superest dubium, an locum habeant, etiam quando actus jurisdictionis, licet ab ecclesias-

tica potestate procedant, circa materiam politicam et mere humanam versantur. In quo imprimis suppono sermonem esse de potestate ecclesiastica formaliter; contingit enim prælatos Ecclesiæ habere propriam et directam jurisdictionem temporalem, ut habet Pontifex in suo temporali territorio et regno, et habent multi Episcopi in aliquibus locis, quæ jurisdictionis, ut est in illis, potest denominari ecclesiastica, sicut temporalia bona Ecclesiæ spiritualia vocantur. Nihilominus tamen certum est actus illius jurisdictionis, etiam ut exercentur per iudicem ecclesiasticum, non esse materiam simoniæ, quia semper manent mere temporales. Et ita docent communiter canonistæ in capitulo secundo, Ne prælati vices suas. Debent ergo assertiones positæ intelligi de actibus procedentibus ab ecclesiastica potestate propria et spirituali. Deinde hi actus sæpe versantur in materia pure spirituali, ut patet quoad priores actus in dispensationibus votorum et legum ecclesiasticarum, et similibus; et in posterioribus actibus in censuris ferendis et tollendis, in beneficalibus causis et matrimonialibus, vel in his quæ ad fidem pertinent, et similibus. Et in his nullum est dubium, quia actus sunt omnino spirituales, tam ex parte principii, quam ex parte materiæ, et finis.

18. *Expenduntur alii actus, qui proxime versantur in materia temporali.* — Possunt autem per spiritualem potestatem exerceri quidam actus, qui videntur mere politici et humani, quia proxime versantur in materia temporali et humana. Ut in actibus jurisdictionis voluntariæ esse videtur licentia studendi, vel humanis litteris et Philosophiæ, vel etiam juri canonico aut Theologiæ; quia hoc studium actus naturalis, et vendibilis est, et proxime ordinatur tantum ad commoditatem humanam. Idemque censei potest de licentia docendi. Item legitimatio, verbi gratia, solum spectata quatenus per eam tollitur quædam inhabilitas ad temporales honores, et commoda, et similia. In actibus vero jurisdictionis non voluntariæ, videntur hujusmodi esse causæ mere civiles inter clericos de bonis temporalibus, vel de criminibus aut injuriis. De his ergo actibus censent aliqui, natura sua non esse materiam simoniæ, quia mere humani et politici sunt. Nec sufficere putant quod a jurisdictione ecclesiastica procedant, quia, licet hæc potestas in se spiritualis sit, simul est eminenter politica, et temporalis, et ideo quando sub hac tantum ratione opera-

tur, non est ex natura rei simonia vendere actus ejus; sed poterit esse simonia, quia ab Ecclesia prohibita. Et huic sententiæ favet Innocent., in cap. 2, de Magist., quatenus dicit non esse simoniam, sed turpe lucrum, vendere licentiam studendi, quod sequitur Angel., verb. *Magister*, n. 15.

19. *Resolvitur illos actus, quatenus procedunt a potestate spiritali, esse materiam simoniæ.*

— Sed nihilominus probabilius videtur omnes hos actus, quatenus a potestate spiritali procedunt, esse veram materiam simoniæ ex vi juris divini. Quod sentit Glossa prima, in capit. 2 Ne prælati vices suas, dicens, ubicumque Episcopus gratis facere aliquid debet ratione sui officii, simoniam committere, si aliquid exigat: *Maxime* (inquit) *cum jurisdictione sit spiritalis*. Ubi per illam particulam *maxime*, non potest fieri comparatio ad actus qui procedunt a jurisdictione temporali, cum in eis simonia locum non habeat, ut dictum est proxime, et latius supra, cap. 8. Sensus ergo esse videtur, vel ob hanc maxime causam ibi intervenire simoniam, quod jurisdictione, a qua illi actus procedunt, est spiritalis: vel tunc maxime committi simoniam, quando actus, ex vi objecti et materiæ, est spiritalis. Utroque autem modo infertur assertio posita. Nam, si potissima ratio simoniæ in tali materia est habitudo ad talem jurisdictionem, omnes actus ab illa procedentes erunt materia simoniæ, quia in omnibus illa potissima ratio invenitur. Si vero actus, spiritalis ex objecto, dicuntur maxime esse materia hujus simoniæ, etiam alii actus ejusdem muneris et potestatis, licet non habeant materiam ita spiritualem, erunt materia simoniæ, etsi non tam gravis nec tam præcipua. Et hoc posteriori modo intelligunt illic Glossam Abb., Aretin. et alii, qui consequenter in hanc sententiam descendunt. Et eandem supponere videntur Joan. Andr., Anani. et Card., in cap. 2 de Magist.; et Turrecre. et Præposit., in c. *De quibusdam*, 37 dist., dicentes esse simoniam aliquid exigere pro licentia studendi, nam hæc licentia proxime non versatur circa materiam spiritualem.

20. *Ratio assertionis.*—Ratio vero generalis est, quia usus jurisdictionis spiritalis, formaliter ac per se spiritalis est. Nec refert quod interdum materia proxima actus videatur politica aut temporalis, quia consideranda est prout cadit sub talem spiritualem potestatem; sic enim non cadit, nisi ut ordinata ad spiritualem finem, et ad illum aliquo modo conducens, et ut sic jam est spiritalis, et ita

actus spiritalis efficitur non solum ex parte principii, sed etiam ex parte finis. Atque hæc ratione quodlibet iudicium inter clericos spiritali censendum est, quia, licet sit de crimine communi laicis et clericis, vel de bonis temporalibus, semper causa illa tractanda est modo ecclesiastico, in quo semper habetur ratio clericalis decentiæ ac dignitatis. Ubi obiter notandum est, hæc iudicia semper esse a potestate ecclesiastica formaliter, licet conveniant clericis ratione suæ immunitatis; quia hæc immunitas non est ex potestate civili, ut hæretici volunt, vel eorum fautores, sed est ex ecclesiastica potestate et a divino jure ducit originem, et ideo semper illi actus sunt a supernaturali potestate elicitive (ut sic dicam); et ex relatione ad finem spiritalis boni totius Ecclesiæ, et maxime ecclesiastici status, semper sunt actus spiritalis, ac subinde materia simoniæ.

CAPUT XXI.

UTRUM LABOR ET DEFATIGATIO CORPORALIS IN OPERIBUS SPIRITUALIBUS SIT MATERIA SIMONIE AUT VENDI POSSIT LICITE; IDEMQUE DE OBLIGATIONE AD TALIA OPERA INTERROGATUR.

1. *Questio hæc non solum de sacramentis, sed etiam de aliis actibus procedit.*—Questio hæc tractari solet maxime de actibus sacramentorum; habet tamen eandem rationem in omnibus actibus externis, qui, licet ex fine et principio spiritalis sint, nihilominus eorum spiritalitas (ut sic dicam) adhæret operi corporali, quod habet annexum, vel laborem et defatigationem corporis, vel aliquam incommoditatem, quatenus homo pro illo tempore, quo spiritalibus occupatur actionibus, non potest suis lucris vel corporalibus commodis intendere. De omnibus ergo operibus hæc tractatis potest cum proportionem quæstio hæc ventilari, et ideo in hunc locum illam reservavimus. Et ita etiam generatim opiniones et auctores referemus, etiamsi ipsi interdum in particulari de sacramentis, vel divinis officiis aliisve similibus operibus loquantur.

2. *Prima sententia asserens licitum esse pretium accipere.*—Prima ergo sententia est, pro hujusmodi labore licitum esse pretium accipere, etiamsi actio, cui adjungitur, sit intime necessaria ad sacrum ministerium. Ita tenet Adrian., Quodlib. 9, art. 1, in resolut. litt. O. Refert Altisiod., 3 p., q. penult, de Simon.; alii referunt lib. 3, tract. 21, cap. 2; in

Codice autem Parisiensi satis antiquo, quod tractatus de Simonia est 27, et in eo non invenio hoc expresse assertum; potest autem sumi a simili ex c. 3, q. 2, quatenus ibi ait pro doctrina non posse pretium accipi, posse tamen pro labore, et addit comparisonem ad alia spiritalia. Et ita videtur allegari ab Adrian., et eodem modo posset referri Alens., 2 p., q. 167, m. 4, art. 3, dub. 2; Bonav. etiam in 4, distinct. 25, art. 1, q. 4, in fine, cum idem dixisset de scientia, subdit: *Atque idem est pro celebratione missarum, et similibus.* Expressius id tradit Major ibi, q. 1, in fine § *Hactenus*. Inclinat ex parte Richard., art. 3, q. 2, ad 1 et 8, licet non de sacramentis, sed de consecratione ecclesiæ, et celebratione missarum loquatur, sentiens in q. 3 contrarium de sacramentis, quæ vix possunt conciliari. Pro eadem sententia refertur Armach. lib. 10. Ex juris etiam peritis multi hanc sententiam docuerunt. Gloss., in c. *Significatum*, de Præd., verb. *Itaque*; item Gloss. 1, in c. *Suam*, de Simon., quæ solum dicit posse celebrantem missam, accipere aliquid in sustentationem, vel posse locare operas suas; nec plus videtur prior Glossa intendere, licet dicat posse recipi aliquid pro labore. Et idem fere habet Glossa in c. ult., 21, q. 2; et sequitur Panor., d. c. *Significatum*, num. 8, et ibi alii; et Præposit., in c. *Judices*, 1, q. 1; Jul. Clar., dicens esse commune, verb. *Simoniam*, num. 2; Angel., verb. *Simoniam*, 2, num. 6; et refert pro illa Innoc. et Hostiens., in capit. *Quoniam*, Ne Prælati vices suas.

3. *Fundamentum propositæ sententiæ.*—Ratio fundamentalis hujus sententiæ esse debet, quia actio illa secundum se, et labor corporalis qui ex illa nascitur, vel incommoditas eundi et redeundi, vel ibi assistendi cum mora temporis necessaria, et moraliter et physice est pretio æstimabilis, et non amittit suum valorem propter conjunctionem cum re, seu conditione spiritali tali operi adjuncta; ergo illa, ut sic spectata, non est materia simoniæ, ac subinde vendere illam præcise secundum illum valorem, nullo modo augendo pretium intuitu spiritalitatis, nullam habet rationem simoniæ. Secundo, quia illi labori ex natura rei debetur stipendium, seu merces; unde in Concilio Agathen., c. 36, dicitur clericis reddenda esse stipendia, *sanctis laboribus debita secundum servitii sui debitum*, cap. ultim. 21, q. 2. Non debetur autem stipendium ratione spiritalis ministerii, ut spirituale est, sed ut in eo corpus laborat et occu-

patur; ergo hæc duo recte distingui possunt in tali opere in ordine ad recompensationem: ergo etiam in ordine ad pretium et mercedem. Responderi potest illud stipendium, de quo Concilium loquitur, non dari ut pretium operis, sed in sustentationem debitam, juxta illud Luca 10: *Edentes et bibentes quæ apud illos sunt, dignus est enim operarius mercede sua.*

4. Sed contra hoc argumentor tertio, quia hoc stipendium sustentationis nihil differt a pretio operis et laboris specialiter spectati; unde in Scriptura ita appellatur, ut patet ex eisdem verbis Lucae allegatis, et 1 Timoth. 5 *Dignus est operarius mercede sua*; nam merces proprie significat pretium operis: Matth. 20: *Voca operarios, et redde illis mercedem.* Unde Paulus, 1 Corinth. 9, comparat illud stipendio militis, quod revera pretium est. Denique Numer. 18 expresse vocatur *pretium pro ministerio in sanctuario*. Et a signo confirmari potest, quia in eo attenditur proportio et commensuratio operis ac laboris cum stipendio. Nam idecirco non datur tantum stipendium recitanti missam et officium mortuorum, sicut canenti; nec audienti unam confessionem, sicut audienti per totum diem, nec sicut concionanti; ergo signum est æstimari laborem et corporale opus, et cum proportionem retribui: hoc autem est esse pretium, vel explicetur in quo hæc distinguuntur. Quarto, licitum est simplici sacerdoti locare operas suas pro ministerio spiritali; sed in locatione, id quod datur pro opere, habet veram rationem pretii, ut ex natura illius contractus constat, et ex lege 2, ff. *Locati*, et Institut. et Codic., in principio, eod.; ergo licitum est vendere tales operas materialiter spectatas. Major constat ex usu communi Ecclesiæ, et ita in ipso Evangelio distinguitur mercenarius a pastore; dicitur autem mercenarius, qui mercede conducitur. Unde in dicto cap. ultim., 21, q. 2, isti clerici mercenarii, *conductitii* appellantur. Dices in illo contractu non accipi pretium pro operibus, sed pro obligatione serviendi. Sed hoc non satisfacit, tum quia hæc obligatio in omni pretio pro opere intervenit, solumque differt quod sit ad longum vel breve tempus, vel ad unum aut plures actus, quæ differentia valde accidentaria est; tum etiam quia ipsa obligatio veluti habet speciem a termino, unde non est digna pretio, quatenus ordinatur ad ministerium spirituale, ut spirituale est, sic enim posset ultra omne pretium æstimari; ergo spectatur